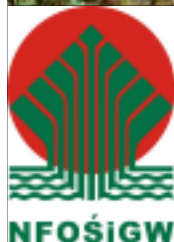

Lasy w planach ochrony Natura 2000

Opracowanie wsparł
NFOŚiGW w ramach
projektu
„Dofinansowanie
instytucjonalne POE
na lata 2010-2011”

„Jak dbać o obszar Natura 2000 i wody w procesach planowania i na co dzień”, Ciężen 18-19.04.2011
Tę prezentację wolno rozpowszechniać - CC-BY licence

Paweł Pawlaczyk

Cel = Właściwy stan ochrony

Definicja z Dyrektywy (siedlisko):

Stan ochrony siedliska przyrodniczego oznacza sumę oddziaływań na siedlisko przyrodnicze oraz na jego typowe gatunki, które mogą mieć wpływ na jego długofalowe naturalne rozmieszczenie, strukturę i funkcje oraz na długoterminowe przetrwanie jego typowych gatunków

Stan ochrony siedliska przyrodniczego zostanie uznany za "właściwy", jeśli:

- jego naturalny zasięg i obszary mieszczące się w obrębie tego zasięgu są stałe lub się powiększają,
- szczególna struktura i funkcje konieczne do jego długotrwałego zachowania istnieją i prawdopodobnie będą istnieć w dającej się przewidzieć przyszłości, oraz
- stan ochrony jego typowych gatunków jest właściwy, w rozumieniu lit. i);

Koncepcja wymyślona jako wskaźnik oceny zasobów w regionie biogeograficznym / w kraju, ale może być stosowana na poziomie obszaru i stanowiska

Cel = Właściwy stan ochrony

SIEDLIŚKO PRZYRODNICZE:

1. „Nie ubywa” ...

2. Specyficzna struktura ...

Wskaźniki ?

... w tym typowe gatunki

Jakie?

... i funkcje gwarantujące trwałość

Wskaźniki ?

3. Szanse na przyszłość

GATUNEK:

1. „Nie ubywa” i nie mniej niż MVP;
Jaka?

... Struktura populacji OK

Jaka?

2. Siedlisko gatunku odpowiednio duże ...

Jakie?

... i właściwej jakości

Wskaźniki?

3. Szanse na przyszłość

Cel = Właściwy stan ochrony

Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. (poz. 186)

SKALA OCENY STANU OCHRONY

I. Stan ochrony siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000 jest scharakteryzowany następującymi parametrami:

- 1) parametr 1: powierzchnia siedliska;
- 2) parametr 2: struktura i funkcja;
- 3) parametr 3: szanse zachowania siedliska.

Każdy z parametrów jest oceniany w skali: FV = właściwy, U1 = niezadowalający, U2 = zły. W przypadku braku danych zapisuje się XX = nieznan.

Parametr 1: „powierzchnia siedliska” ocenia się wg następującej skali:

Parametr	FV (właściwy)	U1 (niezadowalający)	U2 (zły)
1. Powierzchnia siedliska	Nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana	Wykazuje powolny trend spadkowy lub jest antropogenicznie pofragmentowana	Wykazuje szybki trend spadkowy lub jest silnie antropogenicznie pofragmentowana

Występowania siedliska w formie rozproszonych wydzieliń uwarunkowanych warunkami siedliskowymi (np. rzeźbą terenu) nie uznaje się za antropogeniczną fragmentację.

Cel = Właściwy stan ochrony

Parametr 2: „struktura i funkcja” ocenia się wg następującej skali:

Parametr	FV (właściwy)	U1 (niezadowalający)	U2 (zły)
2. Struktura i funkcja	W dobrym stanie, brak znaczących zaburzeń, zachodzą typowe dla siedliska procesy ekologiczne, stan typowych gatunków właściwy, różnorodność biologiczna związana z siedliskiem niezubożona	Niewielkie zaburzenia, np. nieoptymalne zagospodarowanie, niewielkie zubożenie strukturalne, zaburzenie typowych dla siedliska procesów ekologicznych, zubożenie różnorodności biologicznej, upośledzenie funkcji, niezadowalający stan niektórych typowych gatunków	Istotne, głębokie zaburzenia, np. brak właściwego zagospodarowania, zubożenie strukturalne, brak typowych dla siedliska procesów ekologicznych, głębokie zubożenie różnorodności biologicznej, utrata funkcji, zły stan typowych gatunków lub wyraźne zubożenie ich zestawu

Do oceny struktury i funkcji siedliska stosuje się odrębne dla każdego gatunku zestawy wskaźników, przyjęte na podstawie wiedzy naukowej do celów monitoringu, o którym mowa w art. 38 ustawy, o których mowa w art. 38 ustawy.

Instytut Ochrony Środowiska
**Monitoring
siedlisk przyrodniczych**
Przewodnik metodyczny
Część pierwsza
BIULETYN MONITORINGU ŚRODOWISKA

Cel = Właściwy stan ochrony

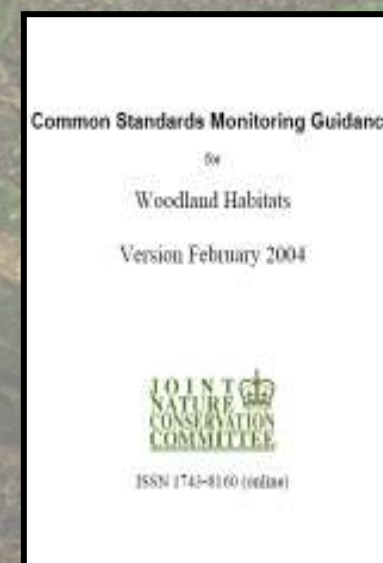
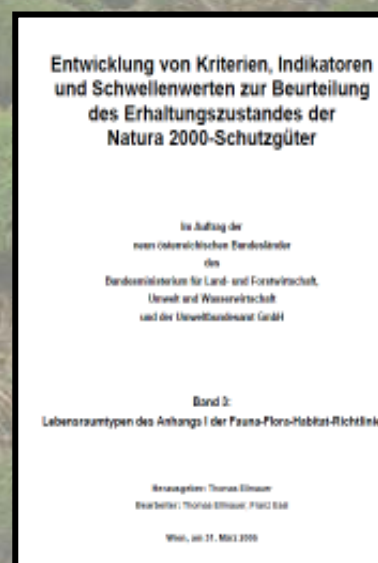
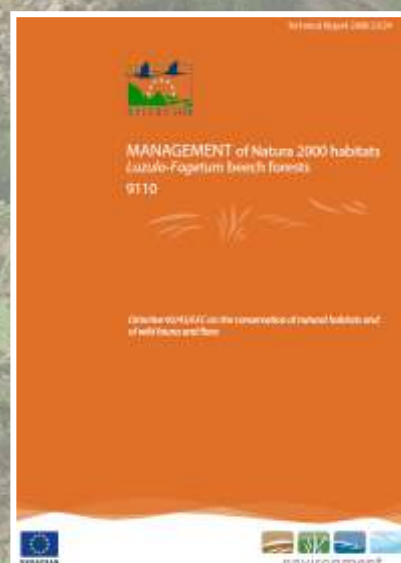
Parametr 3: „szanse zachowania siedliska” ocenia się wg następującej skali:

Parametr	FV (właściwy)	U1 (niezadowalający)	U2 (zły)
3. Szanse zachowania siedliska	Brak zagrożeń i negatywnych trendów. Zachowanie siedliska w stanie nie pogorszonym w perspektywie 10–20 lat jest niemal pewne	Zachowanie siedliska w stanie nie pogorszonym w perspektywie 10–20 lat nie jest pewne, ale jest prawdopodobne, o ile uda się zapobiec istniejącym zagrożeniom	Zachowanie siedliska w stanie nie pogorszonym w perspektywie 10–20 lat będzie bardzo trudne: zaawansowane procesy recesji, silne negatywne trendy lub znaczne zagrożenia

Łączna ocena stanu ochrony jest ustalana na podstawie parametrów 1–3, wg następującego schematu wnioskowania:

- 1) jeżeli choć jeden z trzech parametrów jest oceniony jako U2, to ocena globalna = U2;
- 2) jeżeli nie zachodzi powyższe, ale choć jeden z trzech parametrów jest oceniony jako U1, to ocena globalna = U1;
- 3) jeżeli nie zachodzi powyższe, ale dwa lub trzy parametry są ocenione jako XX, to ocena globalna = XX;
- 4) jeżeli nie zachodzi powyższe (tj. wszystkie trzy parametry są ocenione jako FV albo dwa parametry są ocenione jako FV, a jeden jako XX), to ocena globalna = FV.

Stan ochrony leśnego siedliska przyrodniczego

Przyjęte w Polsce, także na cele PZO

Istnieją:

- 9180 jaworzyny i zboczowe lasy klonowo-lipowe
- 91D0 bory i lasy bagienne
- 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe
- 91I0 ciepłolubne dąbrowy
- 91P0 jodłowy bór świętokrzyski
- 91Q0 górskie reliktywne lasy sosnowe
- 91T0 śródładowy bór chrobotkowy

Planowane do wydania w 2011 r.

- 9160 grądy subatlantyckie
- 9190 kwaśne dąbrowy
- 91F0 łągi dębowo-wiązowo-jesionowe

Przykład - grąd subatlantycki 9160

Parametr	Wskaźniki	Właściwy FV	Niezadawalający U1	Zły U2
Powierzchnia siedliska na stanowisku		Nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana	Wykazuje powolny trend spadkowy lub jest antropogenicznie pofragmentowana	Wykazuje szybki trend spadkowy lub jest silnie antropogenicznie pofragmentowana
Specyficzna struktura i funkcje	Charakterystyczna kombinacja florystyczna runa*	Typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego (z uwzględnieniem specyfiki regionalnej)	Zniekształcona w stosunku do typowej dla siedliska w regionie	Zdominowana przez gatunki nietypowe dla grądów
	Gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy*	We wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym zachowane są naturalne stosunki ilościowe	We wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym są zaburzone relacje ilościowe	W jednej lub więcej warstw dominuje gatunek obcy dla naturalnego zbiorowiska roślinnego
	Udział w drzewostanie gatunków liściastych (bez wczesnosukcesyjnych)*	>90%	50-90%	<50%
	Udział graba*	>10% w drzewostanie	<10% w drzewostanie	Brak w drzewostanie, obecny tylko w podrostach lub wcale
	Udział gatunków „wczesnosukcesyjnych” w drzewostanie	<10% ale obecne	10-30% lub całkiem nieobecne	>30%
	Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie	<10%	10-50%	>50%
	Gatunki obce geograficznie w drzewostanie*	< 1% i nie odnawiające się	<10% i nie odnawiające się	>10% lub spontanicznie odnawiające się, niezależnie od udziału
	Martwe drewno (łącznie zasoby)*	>10% miąższności żywego drzewostanu	3-10% miąższności żywego drzewostanu	< 3% miąższności żywego drzewostanu
	Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości	> 5 szt. / ha	3-5 szt. / ha	< 3 szt. /ha
	Wiek drzewostanu (obecność starodrzewu)*	>10% udział objętościowy drzew starszych niż 100 lat	<10% udział drzew starszych niż 100 lat, ale >50% udział drzew starszych niż 50 lat	<10% udział drzew starszych niż 100 lat i < 50% udział drzew starszych niż 50 lat
Naturalne odnowienie drzewostanu	Tak, z udziałem graba obfite, reagujące na luki i	Tak, lecz tylko pojedyncze lub bez udziału graba	Brak	

Przykład - grąd subatlantycki 9160

	prześwietlenia		
Struktura pionowa i przestrzenna roślinności	Zróznicowana; >50% powierzchni pokryte przez zwarty drzewostan, jednak obecne luki, prześwietlenia	Jednolity stary drzewostan lub struktura zróżnicowana ze zwartym starym drzewostanem zajmującym 10-50% powierzchni	Jednolite odnowienia lub zróżnicowana struktura KO z < 10% powierzchni zajętej przez fragmenty starego drzewostanu.
Inwazyjne gatunki obce w podsycie i runie	Brak	Obecne lecz najwyżej 1 gatunek, nie bardzo silnie ekspansywny	Więcej niż 1 gatunek, albo 1 gatunek bardzo silnie ekspansywny
Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie; w tym gatunki porębowe, w tym trzcinnik piaskowy, jeżyny	Co najwyżej pojedynczo	Udział podwyższony, lecz nie bardzo ekspansywne	Silnie ekspansywne
Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna	Brak	Pojedyncze ślady	Liczne ślady
Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie)	Brak	Występują lecz mało znaczące	Silne
Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska (wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane)	Stan wszystkich gatunków właściwy (FV)	Stan niektórych gatunków niezadowolający (U1)	Stan niektórych gatunków zły (U2)
Ogólnie struktura i funkcje	Wszystkie wskaźniki kardynalne oceniono na FV, pozostałe wskaźniki przynajmniej na U1	Wszystkie wskaźniki kardynalne oceniono przynajmniej na U1	Jeden lub więcej wskaźników kardynalnych oceniono na U2
Perspektywy ochrony	Brak zagrożeń i negatywnych trendów. Zachowanie siedliska w stanie nie pogorszonym w perspektywie 10-20 lat jest niemal pewne	Zachowanie siedliska w stanie nie pogorszonym w perspektywie 10-20 lat nie jest pewne, ale jest prawdopodobne, o ile uda się zapobiec istniejącym zagrożeniom	Zachowanie siedliska w stanie nie pogorszonym w perspektywie 10-20 lat będzie bardzo trudne: zaawansowane procesy recesji, silne negatywne trendy lub znaczne zagrożenia
Ocena ogólna	Wszystkie trzy parametry ocenione na FV	Co najmniej jeden z trzech parametrów oceniony na U1, brak U2	Jeden lub więcej z trzech parametrów oceniony na U2

(*) oznacza wskaźniki kardynalne

Struktura gatunkowa

Struktura gatunkowa drzewostanu:

- Zestaw wskaźników typu: udział liściastych / udział graba / udział wczesnosukcesyjnych / brak obcych ekologicznie / brak obcych geograficznie
Np. Metoda GIOS i IOP

- Formuła typu „(Główne min. 50%) i (Główne + Domieszkowe min. 70%) i (Główne + Domieszkowe + Pionierskie min. 90%) i (Obce Ekologicznie max 10%) i (Obce geograficznie max 1%)

Np. Czerepko 2009

- Formuła typu „>6 for Hungarian oak and /or Turkey oak, and /or Durmast; or combination (mixed forests) of these species”

Np. Model bułgarski

- Podobieństwo do „typowego modelu”

Np. Model słowacki

Struktura gatunkowa

Obecność
gatunków
geograficznie
obcych - wskaźnik
negatywny w
każdym z modeli

Struktura gatunkowa runa

Ważny wskaźnik, lecz nie we wszystkich krajach stosowany:

- Polska (GIOŚ i IOP), Bułgaria: „kompozycja florystyczna typowa dla odpowiedniego ekosystemu” + brak neofitów

← *Problemy interpretacyjne*

- Czerepko: liczba gatunków z listy „typowych roślin”

← *Nie funkcjonuje prawidłowo*

Struktura wieku/grubości/drzewa grube

- Polska (GIOS i IOP): >10% miąższości tworzą drzewa >100 lat (na co najmniej 25% powierzchni obszaru)
- Czerepko: >6 „drzew biocenotycznych”/ha; w obszarze obecne wszystkie stadia rozwojowe
- Niemcy: >6-7 „drzew biocenotycznych”/ha
- Słowacja: >4 grubych drzew/ha, w obszarze przeważają „pralesy a prirodne lesy”
- Bułgaria: na >60% powierzchni >10 drzew starszych o klasę wieku od średniej drzewostanu
- Bałtyckie olsy borealne (9080): na >25% powierzchni drzewostan olszowy >80 lat

„Martwe” drewno

Obecność w lesie rozkładającego się drewna i jego ilość jest w Europie powszechnie przyjmowana jako jeden ze wskaźników „właściwego stanu ochrony” leśnego siedliska przyrodniczego.

Martwe drewno

Ile martwego drewna na stan FV?

- GIOŚ i IOP: martwe drewno >10% miąższości drzewostanu i >5 grubych kłód/ha (na co najmniej 25% powierzchni obszaru)
- Czerepko: >10m³/ha i co najmniej 30% stanowi martwe drewno stojące
- Słowacja: >4 grubych kłód/ha
- Bułgaria: na > 60 powierzchni martwe drewno >8% miąższości drzewostanu i co najmniej 10 martwych stojących/ha
- Austria: >5 grubych kłód/ha
- JNCC: martwe drewno >10% miąższości drzewostanu i >3 leżące grube kłody/ha i 4 stojące martwe drzewa/ha
- Walonia: >20m³/ha i >2 grube kłody/ha
- Brandenburgia >40m³/ha
- Bałtyckie lasy borealne: > 40m³/ha, w tym co najmniej ok. 15m³/ha martwe stojące

Inne wskaźniki

- Warunki wodne - dla lasów hydrogenicznych !
- Odnowienia
- Uszkodzenia drzewostanu
- Zróżnicowanie struktury (warstwowość)

Koncepcja „typowych gatunków”

Fot. Marek Szczepanek, Wikimedia Commons

„Typowe gatunki” siedliska przyrodniczego = gatunki „typowe dla ekosystemu” lub kluczowe dla jego funkcjonowania

Gatunki, które są „papierkiem lakmusowym” stanu ekosystemu,
Gatunki, które wskazują na zdolność ekosystemu do podtrzymywania różnorodności biologicznej

„Typowe gatunki” dla siedliska przyrodniczego to nie tylko drzewa, rośliny runa - ale także gatunki owadów, ptaków ...

Stan siedliska przyrodniczego może być uznany za właściwy tylko wówczas, gdy stan „typowych gatunków” jest właściwy !

Koncepcja „typowych gatunków”

ANNEX II: Draft proposal of Baltic experts for typical species for Fennoscandian hemiboreal natural old broad-leaved deciduous forests (*Quercus*, *Tilia*, *Acer*, *Fraxinus* or *Ulmus*) rich in epiphytes (9020)

Type group: Fresh boreo-nemoral forests (9020)	Comments			
		Lithuania	Latvia	Estonia
Vascular plants:				
<i>Allium ursinum</i>	Good		Good	Sporadic, relatively rare
<i>Bromus benekenii</i>	Good		Good	Sporadic, relatively rare
<i>Cardamine bulbifera</i>	Good		Also in spruce forests	Quite good but too rare
<i>Cephalanthera longifolia</i>	Average, very rare, edge-related		Very rare in Latvia	Broad range of habitats, weak indicative value
<i>Corydalis cava</i>	Good		Very rare, only W and central Latvia	Not present in Estonia
<i>Corydalis intermedia</i>	Good			Very rare, not suitable
<i>Cypripedium calceolus</i>	Good		Rare	Broad range of habitats
<i>Daphne mezereum</i>	Good		Broad range of habitats	Broad range of habitats, weak indicative value. Sensitive only to clear cut.
<i>Epipactis helleborine</i>	Good		Broad range of habitats	Broad range of habitats, weak indicative value
<i>Galium odoratatum</i>			Good	Also in 9050
<i>Glyceria lithuanica</i>	Good		Good	Good? Occurs mainly in <i>Filipendula</i> -type in Estonia (9080, 9050)
<i>Hypericum montanum</i>	Good, edge-related		Very rare in Latvia	Very rare, not suitable
<i>Lathraea squamaria</i>			Good	Relatively rare, connected to the broadleaved trees
<i>Lathyrus laevigatus</i>	Good, edge-related		Not present in Latvia	Not present in Estonia
<i>Lilium martagon</i>	Good			Rare adventive species in Estonia
<i>Sanicula europaea</i>	Good		Good	Broad range of habitats, weak indicative value
<i>Vicia dumetorum</i>	Average, edge-related		Rare adventive species in Latvia	Not present in Estonia
<i>Vicia pisiformis</i>	Average, edge-related		Rare adventive species in Latvia	Not present in Estonia
Mosses:				
<i>Anomodon attenuatus</i>	Good		More related to 91E0, 91F0	
<i>Anomodon longifolius</i>	Good		More related to 91E0, 91F0	
<i>Anomodon viticulosus</i>	Good		More related to 91E0, 91F0	
<i>Antitrichia curtipendula</i>	Good		Only W and N part, rare	
<i>Fruilania dilatata</i>	Good		Good	
<i>Lejeunea cavifolia</i>			Added by Latvia	
<i>Metzgeria furcata</i>			Added by Latvia	
<i>Neckera complanata</i>	Good		Good	
<i>Neckera pennata</i>	Good		Good	
<i>Porella</i> spp.	Good		Rare	
Lichens & Fungi				
<i>Arthonia byssacea</i>	Good		Good	
<i>Clavicornora pyxidata</i>	Good			Also in drained swamp forest
<i>Grifolia frondosa</i>	Good			Mainly in parks in Estonia (related to <i>Quercus</i>)
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Good		Good	
<i>Polyporus badius</i>	Good			Probably not suitable, distributed in wide range of habitats
<i>Pycnoporus cinnabarinus</i>	Good			Not suitable, characteristic for clearings
Insects				
<i>Formica</i> sp.				Also in 9010, 9050
<i>Osmoderma eremita</i>			Good	

Propozycja dla borealnych lasów Estonii

Próba wskazania dla lasów Polski - Czerepko 2009

W metodzie GIOŚ i IOP - wskaźnik fakultatywny (w miarę dostępnych danych)

W opracowywaniu PZO - można przyjąć wg specyfikacji lokalnej.

Lasy w planowaniu ochrony Natury 2000

Siedliska cenne a marginalne

Bory i brzeziny bagienne, jaworzyny na stromych zboczach, buczyny storczykowe czy nadmorskie bory bażynowe na wydmach nie mają wielkiego znaczenia dla gospodarki, a za to wielkie znaczenie dla przyrody - takie fragmenty lasu najlepiej w ogóle wyłączyć z użytkowania, i tak dzieje się w nowoczesnych planach urządzenia lasu, nawet niezależnie od Natury 2000

Fot. M. Scelina

Fot. K. Świerkosz

Fot. K. Świerkosz

Siedliska wielkopowierzchniowe

Gospodarka leśna w „wielkopowierzchniowych” leśnych siedliskach przyrodniczych - np. buczynach, grądach, łęgach i jedlinach - nie jest sprzeczna z wymogami Natura 2000 - pod warunkiem zadbania o zachowanie wszystkich elementów „struktury i funkcji” ekosystemu ...

Prowadzenie gospodarki leśnej nie wyklucza właściwego stanu leśnego siedliska przyrodniczego

Siedliska wielkopowierzchniowe

... Dla zachowania pełnej różnorodności biologicznej i leśnych siedlisk przyrodniczych, potrzebne są jednak także i miejsca wyłączone z zagospodarowania ...

Oddane naturalnym procesom przyrodniczych grądy w Białowieskim Parku Narodowym są we właściwym stanie ochrony - gwarantują też właściwy stan ochrony większości leśnych gatunków naturalnych.

Modyfikacje gospodarki, jakie mogą być potrzebne

Fot. B. Utracka

- Dostosowanie docelowych składów gatunkowych drzewostanów do naturalnych składów drzewostanu poszczególnych siedlisk przyrodniczych;
- Modyfikacje typów rębni (*wyeliminowani rębni zupełnej w borach bagiennych i w tęgach*);
- Modyfikacje przestrzenno-czasowego rozkładu cięć (*zapewnienie ciągłej obecności odpowiedniej ilości drzewostanów starych, kluczowych dla różnorodności biologicznej*);
- Zapewnienie, że reprezentatywna część drzewostanów jest wyłączona z użytkowania, pozostawiona naturalnym procesom, np. chroniona rezerwatowo
- Zapewnienie odpowiedniej z punktu widzenia różnorodności biologicznej ilości rozkładającego się drewna.

Niektóre siedliska i gatunki potrzebują pomocy ...

Dla uratowania wielu borów bagiennych konieczna jest czynna ochrona przez zablokowanie odpływu wody

W lasach rozproszone są także cenne ekosystemy nieleśne, wielokrotnie wymagające czynnej ochrony

Świetliste dąbrowy to typ leśnego siedliska przyrodniczego, który wymaga czynnej ochrony - np. usuwania podszytów i podrostów

Plan powinien gwarantować, by w takich sytuacjach potrzebna ochrona została rzeczywiście podjęta

Leśnicy chronią siedliska Natura 2000

W szwedzkim parku narodowym Söderåsen europejski mechanizm finansowy LIFE-Nature finansuje przebudowę sztucznych świerczyn na drzewostany bukowe - a tym samym odtwarzanie siedliska przyrodniczego 9110.

Takie działania służą celom Natury 2000 i mogą być finansowane z przeznaczonych na nią funduszy

Leśnicy chronią siedliska Natura 2000

Ochrona lasu Rothwald w Austrii
Obejmujący powierzchnię 2387 ha kompleks leśny złożony z żyznych buczyn, buczyn storczykowych, jaworzyn wysokogórskich, zboczowych lasów klonowo-lipowych oraz świerczyn górnoreglowych wyłączono z gospodarki leśnej, rozszerzają istniejący wcześniej, prawie 500 hektarowy rezerwat ściśły. wybitną ostoję fauny leśnej, w tym gatunków naturowych.

www.wildnisgebiet.at

Home Kontakt Links Impressum IUCN

WILDNIS DÜRRENSTEIN

Wählen Sie:

- Startseite
- Fauna und Flora
- Forschung
- Projekte
- Zonierung
- Ziele & Aufgaben
- Veranstaltungen
- Besucher
- Geschichte
- Literatur
- Fotogalerie
- Produkte
- Sponsoren

Ordnung durch das Land NÖ Abteilung Naturschutz

WILDNIS

Die flächenmäßig größten Naturwälder Österreichs liegen im Wildnisgebiet Dürrenstein. Beinahe 500 ha Waldfläche sahen seit der letzten Eiszeit keine Axt und keine Motorsäge. Das Wildnisgebiet dient damit als wichtiger Baustein im Bestreben, gefährdete Ökosysteme mit ihren Tier- und Pflanzenarten dauerhaft zu sichern.

Komisja Europejska w ramach programu LIFE wsparła kwotą 4,5 mln euro wykup prywatnych fragmentów lasu. Poza tym podjęto decyzję o przeznaczeniu do ochrony ściślej obszarów lasu państwowego.

Stan ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych w obiekcie jest oceniany jako bardzo dobry – obiekt jest dydaktycznym przykładem naturalnego funkcjonowania chronionych w sieci Natura 2000 ekosystemów leśnych.

Myśliwi chronią siedliska Natura 2000

Projekt LIFE dotyczący ochrony torfowisk w pobliżu kultowej dla myśliwych miejscowości Saint Hubert w Ardenach, finansowany przez LIFE, wdraża lokalna organizacja myśliwych!

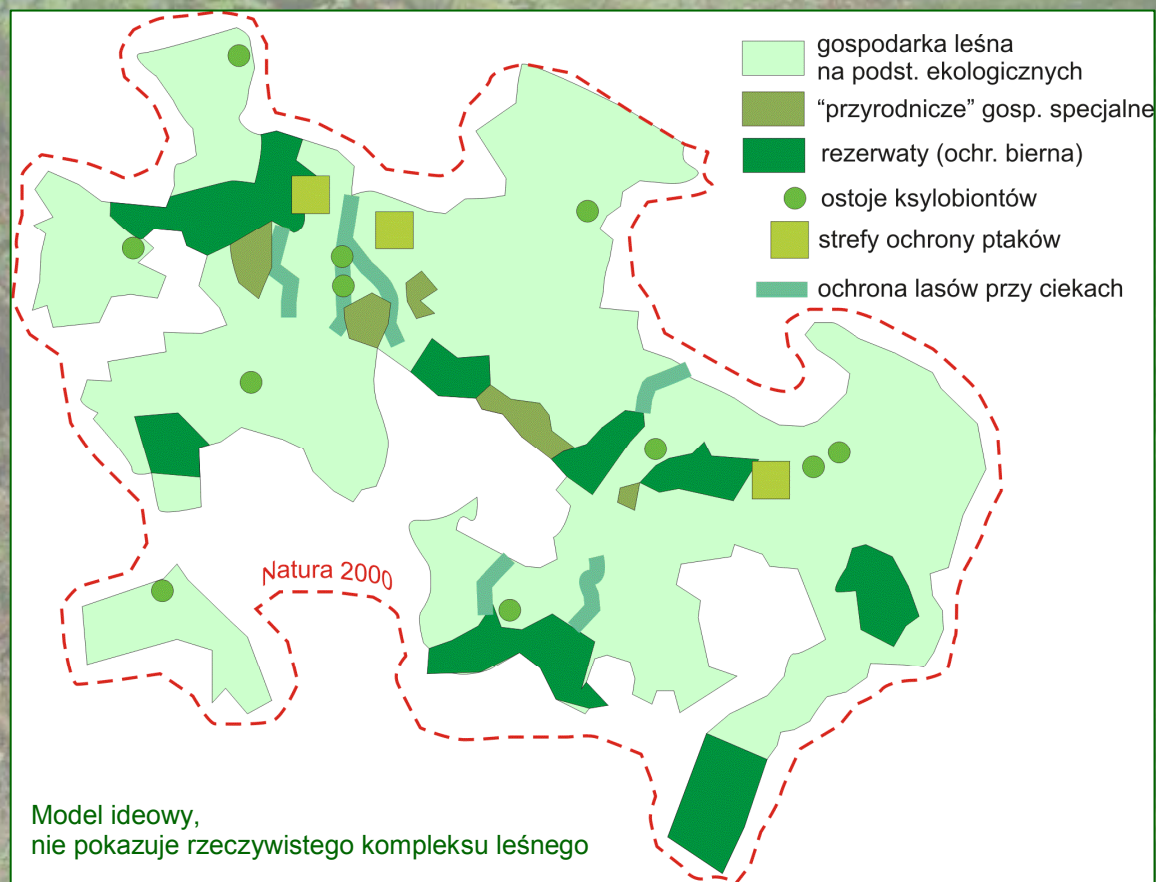
Projekt polega na odtwarzaniu bezleśnych torfowisk (blokowaniu odpływu wody i usuwaniu sztucznych drzewostanów świerkowych). Odtwarzanie siedlisk przyrodniczych Natura 2000 odtwarza zarazem żerowiska i miejsca rykowiska jeleni.

Poszukiwanie rozwiązań

Właściwe rozwiązania znaleźć można w planowaniu lokalnym - na szczeblu planowania ochrony obszaru Natura 2000 i zarządzania lasu nadleśnictwa.

Jednym z rozwiązań może być „strefowanie” kompleksu leśnego

Plan urządzenia lasu jako plan Natura 2000 ?

Art. 30.2. ustawy o ochronie przyrody: Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa położonego w granicach obszaru Natura 2000, uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 29, staje się planem ochrony dla tej części obszaru Natura 2000.

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) określenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, zachowania integralności obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci obszarów Natura 2000, odnoszących się w szczególności do:
 - (a) innych form ochrony przyrody, pokrywających się z obszarem Natura 2000, b) zagospodarowania przestrzennego, w tym infrastruktury terenowej, dla obszaru Natura 2000, c) zagospodarowania terenów rekreacyjnych, a także zagospodarowania terenów sportowych, d) zagospodarowania terenów zielonych, e) zagospodarowania terenów wodnych, w tym (f) śródlądowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych;
- 4) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000;
- 5) określenie działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację;
- 6) wskaźniki właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony;
- 7) określenie sposobów monitoringu realizacji zadań ochronnych oraz ich skutków;
- 8) określenie sposobów monitoringu stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony.

Obecne zasady sporządzenia planu urządzenia lasu nie przewidują ujęcia w nim takiego zakresu

PLC200004 Puszcza Białowieża

Plan ochrony, projekt 2005

- a) Zapewnienie zachowania nie pomniejszonej powierzchni drzewostanów starszych niż 100 lat i nie powiększanie ich izolacji przestrzennej;
- b) Wyłączenie z pozyskania drewna i zabiegów hodowlano-ochronnych:
 - wszystkich borów bagiennych, brzezin bagiennych i świerczyn bagiennych
 - szczególnie cennych przyrodniczo drzewostanów stanowiących typowe postaci dojrzałych ekosystemów grądów i łągów;
 - drzewostanów kluczowych dla zachowania populacji ptaków będących przedmiotami ochrony;
- c) Przebudowa młodników iglastych na siedliskach grądów;
- d) Nie wprowadzanie sosny i świerka na siedliska grądowe;
- e) Pozostawianie w ekosystemach leśnych żywych, zamierających i martwych drzew:
 - dębów, jesionów, klonów, grabów, lip i wiązów starszych niż 100 lat na wszystkich siedliskach;
 - sosen starszych niż 150 lat na wszystkich siedliskach;
 - świerków starszych niż 140 lat na siedliskach wilgotnych i olsowych, z wyjątkiem ewentualnego usuwania, z drzewostanów z dominacją (>50% świerka) w lasach wielofunkcyjnych, części drzew zasiedlonych przez kornika drukarza;
 - wszystkich drzew dziuplastych;

PLC200004 Puszcza Białowieska

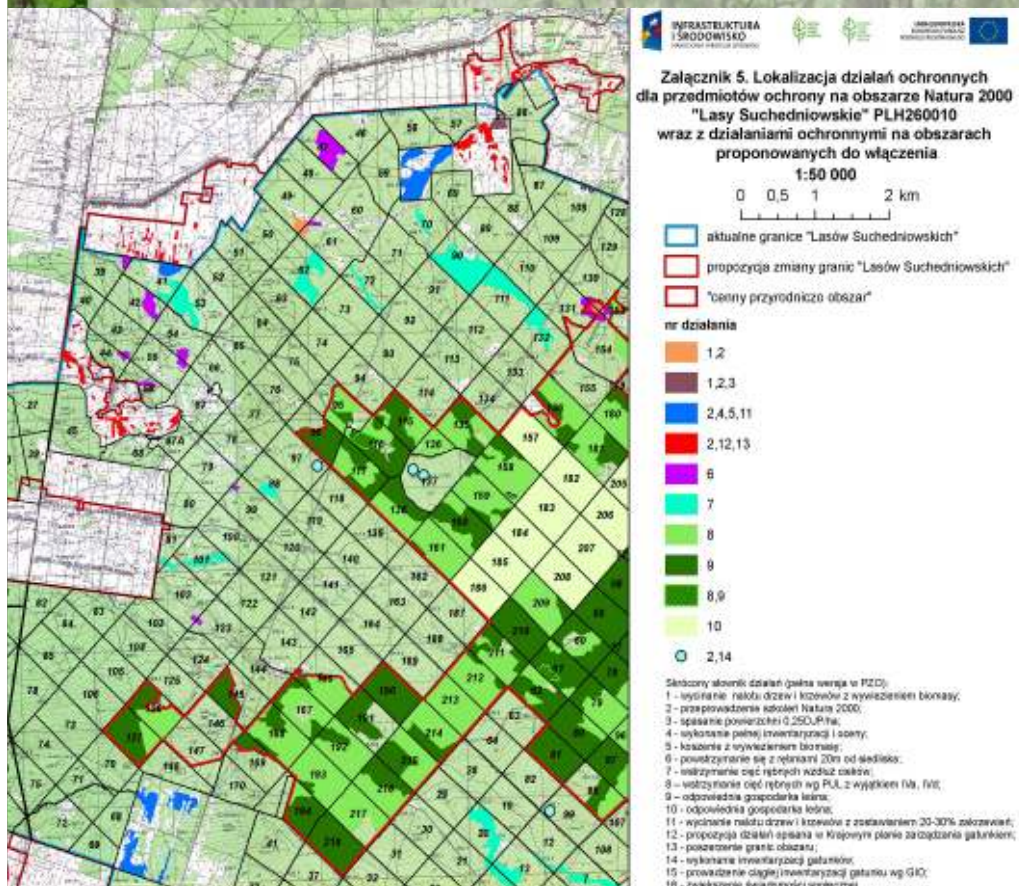
- f) Pozostawianie leżących martwych drzew w korytach cieków i strefie splywu wód w łągach jesionowo-olszowych;
- g) Pozostawianie w lesie do naturalnego rozkładu ilości drewna zapewniającej w okresie 20 lat przyrost jego zasobów w lasach gospodarczych do przeciętnie 40m³/ha;
- h) Pozostawianie części naturalnie powstających luk do naturalnej sukcesji;
- i) Pozostawianie w przebudowywanych drzewostanach przejściowych nie mniej niż 10% powierzchni bez zabiegów;
- j) Ograniczenie do okresu zimowego pozyskania i zrywki drewna w starszych drzewostanach na siedliskach wilgotnych w ostojach przeplatki maturalny;
- k) Wykonywanie grodzień, w miarę możliwości ekonomicznych, w sposób bezpieczny dla ptaków, z wykorzystaniem żerdzi

- + Przebudowa młodników sosnowych i świerkowych na siedliskach grądów
- + Usunięcie podrostu dla poprawy warunków wzrostu sasanki otwartej
- + Usuwanie nalotu i podrostu oraz ustawienie lizawek dla zwierzyny płowej w celu zachowania skupień gatunków ciepłolubnych stanowiących pozostałości świetlistych dąbrów

PLH260010 Lasy Suchedniowskie

Plan zadań ochronnych, projekt 2010

- Wyznaczono „cenny obszar przyrodniczy” na którym modyfikacje gospodarki leśnej dla leśnych siedlisk przyrodniczych:

- Wstrzymanie wykonania cięć rębnych przewidzianych w planach urządzania lasu z wyjątkiem rębni IVa i IVd o intensywności cięcia 10-15% stanu wyjściowego (zadrzewienie 0.8-1.0) na 10 -lecie lub redukcja zadrzewienia o 0.1-0.2
- Pozostawianie posuszu czynnego do 0,5 m³ (świerkowe), 1m³ (iglaste), 2m³ (liściaste)
- Pozostawianie maksymalnej ilości posuszu jałowego, docelowo martwe drewno grubsze od 10 cm > 10% zapasu drzewostanu
- Pozostawianie części drzew >40 cm grubości, wszystkich jeśli < 10% zapasu

- Poza „cop” normalna gospodarka leśna, z wyjątkiem 91D0 i 91E0
 - 91D0 wyłączone z gospodarki + bufor 20 m
 - 91E0 wyłączone pasy 40+40 m od cieków. Reszta rębniami częściowymi lub gniazdowymi z pozostawieniem części drzew >40cm grubości

PLH300003 Dąbrowy Obrzyckie

Plan zadań ochronnych - 2010 r.

9110 świetliste dąbrowy:

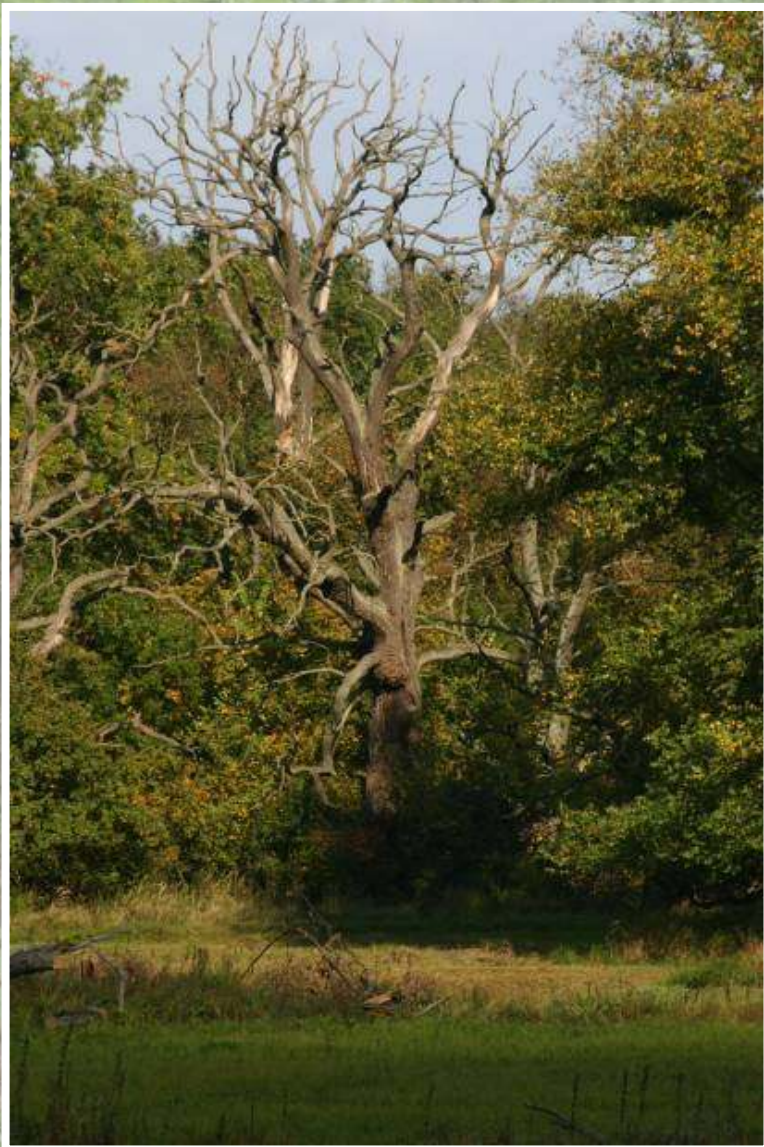
- kontrolowane, eksperymentalne kwaterowe przetrzymywanie kopytnych roślinożerców (np. daniel, koń, konik polski, krowa) i dzik
- usuwanie podszytów
- wrywanie łubinu

Wszystkie siedliska leśne (9190, 91E0, 9170, 91F0):

- Wyłączenie części powierzchni z gospodarki
- Usuwanie gatunków obcych (czeremcha amerykańska, modrzew, świerk)
- Cięcia przekształceniowe: usuwanie sosny
- Pozostawianie martwego drewna 5-10% zależnie od typu siedliska
- Modyfikacja składów odnowień

PLH300012 Rogalińska Dolina Warty

Plan zadań ochronnych - 2010 r.

Wszystkie siedliska leśne (91E0, 91F0, 9170):

- Wyłączenie części powierzchni z gospodarki
- Pozostawianie martwego drewna 5-10% zależnie od typu siedliska
- Usuwanie gatunków obcych (czeremcha amerykańska, klon jesionolistny, dąb czerwony)
- Unaturalniająca przebudowa drzewostanów
- Bariery na drogach leśnych
- Modyfikacja składów odnowień

Dla pachnicy i kozioroga, w opinii BULiGL stan FV i nie potrzeba środków ochronnych

W monitoringu GIOŚ stan U1 - fragmentacja i niewłaściwa jakość siedliska (liczba dogodnych drzew)

PLB300007 Dąbrowy Krotoszyńskie

14.1.1. Planowanie i realizowanie zadań gospodarki leśnej w sposób polepszający właściwy stan ochrony siedlisk przedmiotów ochrony obszaru.

Podmiot realizujący - Nadleśnictwa Krotoszyn i Taczanów

a) zapewnienie stałego minimalnego udziału starych lasów przez planowanie urządzania lasu z uwzględnieniem zasady stałej obecności w okresie obowiązywania planu w granicach Ostoi, dla dębu – udziału procentowego drzewostanów powyżej 140 lat nie mniejszego niż w chwili obecnej (z uwzględnieniem zróżnicowania pomiędzy uroczyskami), a w przypadku pozostałych gatunków drzew nie mniej niż 25% drzewostanów w wieku powyżej 80 lat oraz nie mniej niż 10% drzewostanów w wieku powyżej 100 lat, osiągnięcie podwyższenia w/w parametrów odpowiednio do 30 i 15% w ciągu 20 lat obowiązywania planu;

b) prowadzenie stałej, przebudowy spinetyzowanych drzewostanów na siedliskach lasów liściastych w kierunku ograniczenia udziału sosny, a protegowania buka lub dębów, mierzonej co najmniej 5% spadkiem udziału sosny w drzewostanach na siedliskach lasów liściastych w okresie 20 lat;

c) odnawianie drzewostanów zgodne z typem siedliskowym lasu z użyciem gatunków właściwych geograficznie i ekologicznie;

d) wyłączenie z użytkowania rębego olsów, łęgów oraz borów i brzezin bagiennych;

e) pozostawianie we wszystkich rębniach co najmniej 5% powierzchni drzewostanu w ramach biogrup do fizjologicznej starości. W miarę możliwości w nawrotach cięć na sąsiadujących działkach łączenie pozostawionych biogrup w większe powierzchnie;

g) ograniczenie do niezbędnego minimum prac w okresie łęgów ptaków w drzewostanach ponad 100-letnich i ich sąsiedztwie w obszarach kluczowych dla ptaków dla których Ostoja ma istotne znaczenie;

Plan ochrony -
projekt 2010

PLB 300012 Puszcza nad Gwdą

Plan ochrony
Projekt 2010

d1) zapewnienie stałego minimalnego udziału starych lasów przez planowanie urządzania lasu z uwzględnieniem zasady stałej obecności w okresie obowiązywania planu w granicach Obszaru, nie mniej niż 25% drzewostanów w wieku powyżej 80 lat oraz nie mniej niż 10% drzewostanów w wieku powyżej 100 lat (w tym klas KO, KDO, BP oraz kęp pozostawianych po zrębach) oraz osiągnięcie podwyższenia tych parametrów odpowiednio do 35% i 12% w ciągu 20 lat obowiązywania planu;

d2) wyznaczenie w planach urządzania lasu wskazanych w niniejszym planie 14 stref ochrony gatunków antropofobnych zaznaczonych na mapie stanowiącej załącznik nr. 10 (drogi i linie podziału przestrzennego stanowiące granice stref nie wchodzą w obszar stref), prowadzenie polityki zmierzającej do osiągnięcia w okresie obowiązywania planu w ich granicach łącznego średniego udziału co najmniej 40% lasów w wieku ponad 80 lat i 17% w wieku ponad 100 lat obliczanych jak w punkcie d1, między innymi poprzez ochronę rezerwatową lub zakwalifikowanie ich do grupy lasów HCFV chroniących siedliska cennych gatunków, ograniczenie w granicach tak wyznaczonych stref prac w okresie lęgów ptaków (od 15 lutego do 1 sierpnia), rezygnację w tym okresie z jakichkolwiek prac i zabiegów w drzewostanach ponad 80-letnich, ograniczenie wjazdu i przebywania osób, przebiegu szlaków turystycznych oraz koncentrowanie działań z zakresu ochrony czynnej ukierunkowanych na ww. gatunki;

PLB 300012 Puszcza nad Gwdą

d3) pozostawianie we wszystkich rębniach nie mniej niż 5% powierzchni drzewostanu w granicach Obszaru oraz 10% w granicach stref ochrony gatunków antropofobnych, w ramach biogrup do fizjologicznej śmierci i naturalnego rozkładu, w miarę możliwości w nawrotach cięć na sąsiadujących działkach łączenie pozostawionych biogrup w większe powierzchnie;

d4) na siedliskach boru suchego, boru świeżego i boru mieszanego świeżego (1) zapewnienie stałego minimalnego udziału zrębów i upraw w wieku do 5 lat na łącznej powierzchni nie mniejszej niż 5% łącznej powierzchni tych siedlisk w Obszarze, zagospodarowanie rębne drzewostanów sosnowych rębnią 1, z przewagą rębni 1b, preferowanie zrębów wielkopowierzchniowych;

d5) wyłączenie z użytkowania rębne olsów oraz łęgów w granicach Obszaru, pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych pasów o szerokości 25-30 m wzdłuż rzek, jezior i bagien stanowiących odrębne wydzielenia;

d6) w planowaniu urządzania lasu uwzględnianie obecności świerka pospolitego w drzewostanach i innych warstwach lasu; ograniczenie pozyskania świerka w drzewostanach rębnych, preferowanie go w biogrupach drzew pozostawianych do fizjologicznej śmierci, popieranie w cięciach pielęgnacyjnych i rębnych samorzutnie pojawiających się grup i kęp odnowień naturalnych świerka;

PLB 300012 Puszcza nad Gwdą

d7) zapewnienie stałego minimalnego udziału lasów z dominacją buka zwyczajnego przez planowanie urządzania lasu z uwzględnieniem zasady stałej obecności w okresie obowiązywania planu w granicach Obszaru, nie mniej niż 100 ha drzewostanów bukowych w wieku powyżej 80 lat oraz 50 ha w wieku ponad 100 lat;

d8) niezalesianie i utrzymanie niezmienionej powierzchni terenów otwartych - bagien, łąk, luk, pasów przeciwpożarowych, w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję lasu; na siedliskach borowych, a szczególnie boru suchego, tolerowanie obecności płazowin i drzewostanów o zadrzewieniu poniżej 0,5.

d9) poza powierzchniami zagrożonymi masowymi pojawami szkodników drewna niekarczowanie, niekorowanie i nierozdrabnianie pni pozostających po zrębach, pozostawianie ich do naturalnego rozkładu;

d11) w ochronie lasu stosowanie wyłącznie środków działających selektywnie (wyłącznie na zwalczany gatunek lub niewielką grupę gatunków), z całkowitym wyłączeniem środków o działaniu kontaktowym, przy skali nie przekraczającej 500 ha łącznej powierzchni pól zabiegowych rocznie w całym Obszarze bez konieczności dokonywania oceny oddziaływania zabiegów na populacje gatunków stanowiących przedmiot ochrony, natomiast w przypadku potrzeby wykonania zabiegów w strefach ochrony gatunków antropofobnych, zabiegów w większej skali lub z zastosowaniem środków kontaktowych, po uzyskaniu decyzji organu sprawującego nadzór nad obszarem poprzedzonej oceną oddziaływania zabiegu na przedmioty ochrony w Obszarze.1

Więcej...

Paweł Rutkowski

NATURA 2000 W LEŚNICTWIE

LIFE III

focus

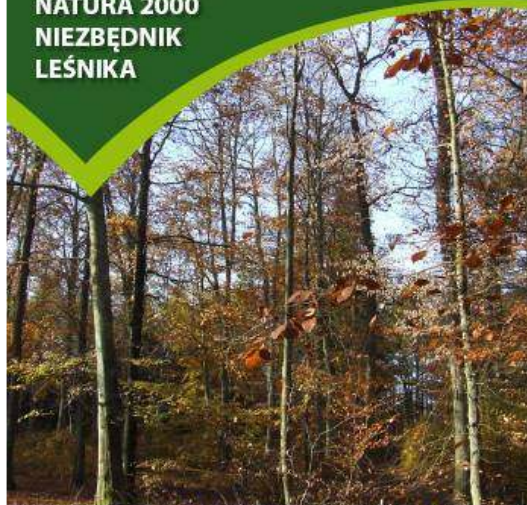

LIFE and European forests

European Commission

NATURA 2000
NIEZBĘDNIK
LEŚNIKA

WYDAWNICTWO KLUBU PRZYRODNIKÓW
SZWEGODZIN 2006

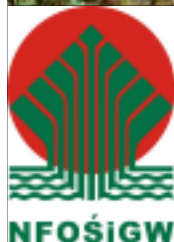
Marek Maciantowicz

Natura 2000 w leśnictwie

Dziękuję za uwagę

Opracowanie wsparł
NFOŚiGW w ramach
projektu
„Dofinansowanie
instytucjonalne POE
na lata 2010-2011”

Paweł Pawlaczyk
Klub Przyrodników
pawpawla@wp.pl